

Minulý rok bol rokom 60. výročia Veľkej októbrovej socialistickej revolúcie, najväčšej a najvýznamnejšej udalosti dvadsiateho storočia, ktorá položila základy prvému socialistickému štátu na svete a ukázala príklad a cestu celému svetu, najmä robotníckej triede a roľníctvu ako riešiť a odstrániť sociálno-triedny, politický a národný útlak a nastoliť vzťahy oslobodenej práce, slobody a demokracie. Bola to práve VOSR, ktorá položila základy i novým vzťahom medzi národmi a štátmi, vzťahy založené na vzájomnej pomoci, spolupráci, priateľstve, rovnosti a rovnoprávnosti - vzťahy na princípoch proletárskeho a socialistického internacionalizmu. VOSR položila teda základy i československo-sovietskym vzťahom, ktoré ZSSR a jeho vláda v čele s KSSZ voči československému ľudu, ČSSR a KSČ uplatňovali na princípoch proletárskeho a socialistického internacionalizmu. O československo-sovietskych vzťahoch, práve v týchto dňoch bola vydaná vo Vydavateľstve Obzor textovo-obrazová publikácia významného československého právneho historika doc. JUDr. et PhDr. Ladislava H u b e n á k a, DrSc. pod názvom: "Pramene našej istoty", ktorá vychádza na počesť 60. výročia VOSR. Tento edičný počin vydavateľstva Obzor a autora treba jednoznačne privítať a hodnotiť kladne. Uvedenú publikáciu z hľadiska jej obsahu, formy spracovania a významu, môžeme právom radiť na čestné miesto vedľa takých ako sú publikácia významného československého historika, člena korešpondenta SAV Viliama P l e v z u: Trvalé hodnoty a publikácia významného československého historika a archeológa, člena korešpondenta SAV Jána D e k a n a: Veľká Morava, ktoré boli v SSR vydané v poslednom období. Táto skutočnosť ukazuje, že naša socialistická historiografia venuje osobitnú pozornosť skúmaniu základných spoločensko-historických a politických vzťahov a pre náš dnešok veľmi významných otázok spoločensko-štátneho, hospodárskeho, politického a kultúrneho života.

Autor prácu rozdelil do troch častí: I. Na prahu novej epochy, II. V spoločnom boji proti fašizmu, III. V budovaní socializmu po boku Sovietskeho zväzu. Tieto tri časti práce sú potom ešte vnútorne členené na kapitoly, ktorých je 19. Systematika práce tvorí vnútorne uzavretý a logicky na seba nadväzujúci celok. Takto volená systematika práce autorovi umožnila vytvoriť vynikajúce dielo o vzniku a vývoji československo-sovietskych vzťahov a to až po našu súčasnosť.

V prvej časti práce autor správne z marxisticko-leninských pozícií poukazuje a hodnotí ohlas a vplyv ideí VOSR na vznik samostatného

československého štátu a na samotný vznik KSČ. Analyzuje a hodnotí na jednej strane politiku zradnej československej vládnúcej buržoázie a robí kritiku jej triedne obmedzenej politiky voči ZSSR a na strane druhej ukazuje na veľké úsilie robotníckej triedy a jej avantgardy KSČ a pokrokových síl, za rozvíjanie priateľských stykov medzi predmníchovskou ČSR a ZSSR, ako i za zahranično-politickú orientáciu ČSR na ZSSR. V tejto časti práce autor s osobitným akcentom ukazuje na internacionálnu pomoc československého proletariátu sovietskemu ľudu, ktorú organizuje KSČ. V tejto súvislosti hodnotí najmä význam družstva "Interhelpe" ako i iných skupín, ktoré organizovali pomoc Sovietskemu zväzu. Ďalej v tejto časti práce je venovaná veľká pozornosť i otázkam vzniku, práci a významu Spoločnosti pre hospodárske a kultúrne zblíženie s novým Ruskom, ako i založeniu a činnosti Zväzu priateľov ZSSR. Okrem toho táto časť obsahuje i významné pasáže o ponúknutej pomoci ZSSR pri obrane ČSR pred expanzívnym hitlerovským fašistickým Nemeckom. V tejto súvislosti poukazuje i na veľké úsilie KSČ, ktoré vynaložila pri organizovaní boja za obranu ČSR a za sociálnotriedne, politické a národné práva českého a slovenského národa a národností žijúcich na území ČSR voči vykorisťovateľskej vládnúcej buržoázii, ktorá sledujúc svoje finančné a politické záujmy nechala republiku na pospas hitlerovskému Nemecku a ponúknutú pomoc od ZSSR neprijala. Žiaľ, orientovala sa na západné veľmoci, ktoré Československo v týchto kritických rokoch zradili, ako to autor v práci i správne a kriticky hodnotí.

Druhá časť práce analyzuje a hodnotí obdobie národnoslobodzovacieho boja proti fašizmu, najmä však obdobie Slovenského národného povstania. Osobitnú pozornosť a doraz autor v tejto časti práce venuje KSČ a KSS ako inšpirátorke, organizátorke a vedúcej sile národnoslobodzovacieho boja Slovákov a Čechov proti domácemu a nemeckému fašizmu. Správne z marxisticko-leninských pozícií hodnotí programové dokumenty moskovského vedenia KSČ a V. ilegálneho ústredného vedenia KSS (ktoré tvorili ss. K. Šmidke, G. Husák a L. Novomeský), ako i ilegálnej Slovenskej národnej rady. V tejto súvislosti správne poukazuje na to, že tieto orgány stojace v čele národnoslobodzovacieho boja proti fašizmu v Československu, jednoznačne presadzovali v týchto dokumentoch ako aj v praktickej činnosti zahraničnopolitickú orientáciu Československa na Sovietsky zväz. Tiež hodnotí a poukazuje na veľký význam uzavretia spojeneckej Československo-sovietskej zmluvy z 12. decembra 1943 pre národy Československa. V tejto súvislosti zdôrazňuje skutočnosť, že Sovietsky zväz si záväzky vyplývajúce zo zmluvy s plnou dôslednosťou plnil, dôkazom čoho je najmä i všestranná materiálna a vojenská pomoc ZSSR Slovenskému národnému povstaniu a

povstaniu českého ľudu. V práci autor poukazuje i na veľkú politickú a morálnu pomoc, ktorú Sovietsky zväz poskytoval československému ľudu pri obnove ČSR. Táto časť práce je ukončená kapitolou Sloboda prišla od východu, v ktorej autor poukazuje na veľké hrdinstvá a obeť sovietskych vojakov, ktoré priniesli za našu slobodu.

V tretej časti práce autor analyzuje a hodnotí obdobie národnodemokratickej revolúcie, ktorá začala SNP a rozvoj československo-sovietskych vzťahov v rokoch 1945-1948. Taktiež rozoberá a hodnotí všestranný rozvoj československo-sovietskych vzťahov v rámci socialistického spoločenstva národov. Kriticky z marxisticko-leninských a triedno-internacionalistických pozícií analyzuje krízové roky 1968-1969. Ďalej v tejto časti práce hodnotí uzavretie novej Československo-sovietskej spojeneckej zmluvy, úsilie marxisticko-leninských síl v strane rozvíjané novým vedením KSČ na čele so s. G. Husákom, za obnovu v krízových rokoch narušených priateľských vzťahov so ZSSR, a za politickú a ekonomickú konsolidáciu v ČSSR. S osobitným akcentom hodnotí historický XIV. zjazd KSČ, ktorý uzavrel jedno z najťažších období v dejinách KSČ, zhodnotil úspechy, ktoré náš ľud pod vedením KSČ dosiahol a vytýčil program budovania rozvinutej socialistickej spoločnosti. Autor v práci venuje tiež pozornosť historickému náčrtu vývoja Zväzu československo-sovietskeho priateľstva od oslobodenia po súčasnosť. V skratke, ale výstižne a presvedčivo hodnotí významnú úlohu, ktorú ZČSSP zohral pri prehĺbovaní a rozvíjaní družby a priateľstva medzi národmi a národnosťami ČSSR a ZSSR ako i pri rozvoji československo-sovietskych vzťahov vôbec. V záverečnej kapitole tejto časti práce, vychádzajúc z uznesení XV. zjazdu KSČ a XXV. zjazdu KSSZ, autor poukazuje na základné smery ďalšieho rozvoja našich vzájomných vzťahov do budúcnosti.

Autor venuje patričnú pozornosť aj historicko-právnym aspektom rozvoja československo-sovietskych vzťahov. Hodnotí zmluvný systém medzi ČSSR a ZSSR a poukazuje na jeho pozitívny prínos pre oba štáty, najmä však pre ČSSR. Osobitnú pozornosť venuje realizácii československo-sovietskeho zmluvného systému v praxi, najmä však spojeneckej zmluve z roku 1970, na základe ktorej sa uskutočňuje všestranný rozvoj československo-sovietskych vzťahov. Autor zdôrazňuje, že dosledná realizácia československo-sovietskeho zmluvného systému v praktickom živote je prejavom socialistického internacionalizmu v praxi.

Práca "Pramene našej istoty" okrem textovej časti, ktorá obsahuje syntetický pohľad na vývoj československo-sovietskych vzťahov od roku 1917 až po našu súčasnosť, má i mimoriadne cennú fotodokumentárnu časť, ktorá obsahuje vyše 400 fotografií a fotodokumentov, ktoré vhodným spôsobom dopĺňujú obsahovú stránku publikácie. Treba však

v tejto súvislosti povedať, že väčšina týchto materiálov je v ČSSR publikovaná po prvý raz, čo je veľkou prednosťou tejto publikácie.

Autor Ladislav H u b e n á k v predmetnej práci presne vedecky a pravdivo, na základe dokumentov ale pritom pútavo približuje 60 rokov vývoja československo-sovietskych vzťahov nášmu čitateľovi. Celá práca dokumentuje, že osudy Čechov a Slovákov a národností žijúcich v ČSSR sú tak či onak späté a podmienené Leninovým revolučným odkazom a dielom ako i nerozborným priateľstvom našich národov a národností so ZSSR, ktorý je zárukou našej národnej a štátnej suverenity. Práca je významným príspevkom do našej marxistickej históriografie.

Jaroslav Chovanec